

**STRATEGIE ŘEŠENÍ INVAZNÍCH DRUHŮ ROSTLIN
V OBCÍCH ČESKO-POLSKÉHO POHRANIČÍ**

**STRATEGIA POSTĘPOWANIA
WOBEĆ ROŚLINNYCH GATUNKÓW INWAZYJNYCH DLA GMIN
CZESKOPOSKIEGO POGRANICZA**

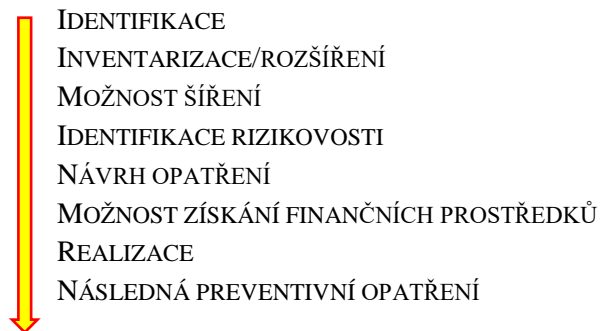
RECENZNÍ POSUDEK

DOC. RNDR. EMILIE PECHAROVÁ, CSc.
ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Předmětem posudku je metodická monografie kolektivu autorů, předložená editory B. Stalmachovou, H. Švehlákovou a J. Novákovou (Vysoká škola báňská, TUO Ostrava) v rámci mezinárodního projektu CZ.11.4.120/0.0/0.0/15_006/0000059 *Hodnocení zdrojů a rizik spojených s invazními druhy rostlin v příhraniční oblasti / Ocena zasobów i zagrożeń związanych z roślinnymi gatunkami inwazyjnymi na terenach transgranicznych*. Monografie je předkládána v české a polské variantě, samostatně vydávaných.

Metodická monografie **poprvé** shrnuje problematiku Strategie činností proti invazním druhům rostlin pro obce v česko-polském pohraničí nejen jako obecný proklamativní popis s neurčitými postupy vycházejícími většinou z evropských dokumentů, ale jako konkrétní návod pro práci obcí s danou problematikou, s popisem a fotodokumentací jednotlivých druhů, jejich nebezpečností (nejen invazivitou), metodami likvidace a zejména s možností získání prostředků na tyto aktivity.

Vysoce si cením jasně vymezené struktury pochopitelné pro obce, která seznamuje s problematikou a vede k cílovému řešení v postupu kvalitně popsanych kroků:

Velmi vhodným doplňkem je terminologický slovníček, protože nelze předpokládat obecnou znalost ekologických termínů, která je však běžně používána v národních i mezinárodních dokumentech. Rozdělení invazních druhů s využitím Black listu považuji za velmi vhodné. Toto rozdělení působí na psychiku čtenáře (obecní zastupitelé apod.) velmi cíleně a podporuje uvědomění si důležitosti problematiky rostlinných invazí nejen na krajinu, ale zejména na pohodu života a zdraví obyvatel.

Vlastní strategii autoři řeší v šesti souběžných celcích: komunikace a vzdělávání, osvědčené postupy, identifikace, odstraňování, výzkum a vývoj, řízení.

Komunikaci a vzdělávání běžné veřejnosti (nikoliv odborné) zejména o ohrožení zdraví, životního prostředí a ekonomiky invazními druhy rostlin považuji za mimořádně významnou a dosud opomíjenou oblast „boje“ s invazními druhy. V této oblasti může být problémem financování těchto aktivit a primární vzdělávání lektorů – zejména učitelů na úrovni zejména základního školství a mateřských škol.

Osvědčené postupy – filozofie seznamování obcí (nikoliv pouze vedení obcí) s osvědčenými postupy realizovanými v jiných obcích/oblastech je nepochybně správnou cestou k ukázce možných dobrých výsledků. Toto se týká i možností získávání národní i evropské finanční podpory z projektů a dotací. Právě semináře, pořádané poskytovateli podpor a dotací, by se mohly stát zdrojem informovanosti a zvýšení zájmu obcí o tuto problematiku.

Identifikace a inventarizace invazních druhů je jeednoznačně nutnou podmínkou úspěchu strategie přístupů k invazním druhům. Získání prostředků na tyto aktivity je většinou podmíněno grantovými, popř. nadačními prostředky. Zatím není v ČR (a ani v Polsku) zvykem, aby se obce zajímaly o problematiku invazí až do této hloubky a podílely se na jejím financování. Bylo by vhodné, v rámci legislativních úprav, uvažovat i o této povinnosti obcí (v rámci rozpočtových pravidel).

Odstraňování je aktivitou, která vyplývá pro obce v ČR u některých invazních druhů (křídlatky, bolševník) tzv. ze zákona, tudíž obce mají povinnost druhy likvidovat. V předloženém materiálu je však poprvé předložen reálný postup, jak by obec měla postupovat.

Výzkum a vývoj nemohou obce zajistit ze své úrovně, mohou ho pouze podporovat a následně realizovat. Spolupráce obcí s vědekovýzkumnými institucemi (ústavy, školy) je mimořádně žádoucí a měla by být uchopena i z pozice MMR, popř. MŽP (v České republice), např. prostřednictvím grantové agentury TAČR v programu BETA.

Řízení redukce a likvidace velmi dobře shrnuje aktuální potřeby této problematiky, kterou nelze vyřešit jednorázově, jedná se o dlouhodobý a systematický proces. Tomuto procesu dává předložená studie – metodika jasný rámec, podle kterého by bylo vhodné postupovat nejen v česko – polském pohraničí, ale v rámci celé EU.

Autoři uvádějí podrobný přehled invazních druhů, včetně uvedení způsobu jejich likvidace. Popis druhů je předložen jasně a pochopitelně, s materiálem tak může pracovat i nespécialista botanik. Jsou uvedena i fakta, která zvyšují zájem o jednotlivé druhy – původ, postup do ČR, výskyt, vazba na biotopy.

Doložen je vždy konkrétní výskyt na modelovém území a popsány možnosti likvidace. Jsou uvedeny i použitelné chemické přípravky s upozorněním na riziko použití. V případě chemických přípravků lze předpokládat, že v dohledné době se některé z nich stanou nepovolenými přípravky vzhledem k poškozování životního prostředí.

Za významné považuji též informace o stávajícím/možném využití jednotlivých druhů (energetika, léčivé rostliny, medonosné rostliny, remediační využití.....) a upozornění na vznikající riziko pro invazivnost.

Informace je vždy doplněna fotografiemi, ve většině případů autorskými.

Soubor popisů rostlin je mimořádně zdařile pojat, je velmi čtivý a podle mého názoru musí tzv. laickou veřejnost zaujmout a získat tak tolik potřebnou pozornost pro velmi zásadní téma životního prostředí.

Velmi dobře jsou popsány geobotanické metody terénního studia – rozšíření invazních rostlin. Uvedené konkrétní výsledky jsou kvalitně zpracované a především reprodukovatelné, opakovatelné a tím i prakticky využitelné pro příslušné obce.

Metody analýzy výskytu s pomocí dronu jsou dosud omezené dostupností přístrojů i schopností zpracovat získaná data. Proti pozemnímu průzkumu však mají přednost v rychlosti a rozsahu sledovaných území, vyžadují však otevřenou krajinu. Proto je velmi přesná např. identifikace rozkvetlých akátin popř. druhů doprovázejících komunikace (např. kvetoucí bolševník) Je očekávatelné, že metody dálkového průzkumu budou v řadě situací velmi vhodně doplňovat/nahrazovat pozemní průzkum, leč úloha kvalifikovaného determinátora/botanika zůstane klíčová.

Pochopení migračních cest je jedním z klíčových předpokladů zamezení šíření invazních rostlin. Je předpokladatelné, že hlavními migračními koridory budou komunikace a vodní toky, pokud se nejedná o přenášení člověkem (cílené - jako je vysazování, neúmyslné – jako je šíření diaspor např. na kolech aut). Pro realizaci úspěšných opatření je však nutné v každé oblasti vymezit tyto migrační cesty tak, jak to autoři provedli pro česko – polské pohraničí.

Publikace je velmi vhodným materiálem pro osvětu v dané problematice, ale též významným vědeckým dílem, shrnujícím poznatky výzkumu pohraniční oblasti. Doporučuji získaná data zahrnout do celostátní databáze Nálezových dat ochrany přírody (NDOP). V rámci možné další česko-polské spolupráce doporučuji vyhledávat další obdobné regiony a prohlubovat využití nových metod jak vědeckých – botanických, dálkového průzkumu ale i metod socioekologických.

V Praze 25.2.2018

Doc. RNDr. Emilie Pecharová, CSc.

